

Ārsta Sosāra privātās dzīves skices

“Uzrakstam uz vizītkartes jābūt īsam – kā uz kapakmeņa. Es aiz uzvārda labprāt rakstītu tikai divus burtus – “Vilnis Sosārs, Dr.”, jo viss pārējais tieši vai netieši ir ar to saistīts.”

Medicīnas aprindās Latvijas Onkoloģijas centra paliatīvās aprūpes nodaļas vadītāju pazīst labi. Taču dakterim **VILNIM SOSĀRAM** ir arī daudz citu lomu.

Vīndaris

Vīns Vilni Sosāru galvenokārt interesē kā – māksla. Viņš to neražo pārdošanai un arī pats lieto maz, reizēm visu vakaru kopā ar draugiem varot nosēdēt pie pusglāzes laba vīna, pat neizdzerot to līdz beigām.

Vairākums Eiropas vīndaru ir pilnīgi pārliecināti – vīnam piemērotas vīnogas var izaudzēt ne tālāk uz ziemeļiem par Vāciju un labu vīnu var izgatavot vienīgi no vīnogām. Vilnim Sosāram ir cits, praksē pārbaudīts, viedoklis: “Latvijā ir izveidotas lieliskas vīnogu šķirnes, turklāt brīnišķīgu, pat ekskluzīvu vīnu var ražot arī no citām mūsu ogām un augļiem.”

Sosāra vīna pagrabā dažu rudenī bijušas pat četrpadsmit paša darinātas dažādu ogu un augļu vīnu šķirnes, to skaitā arī pilādžu, rabarberu, melleņu, plūmju, aroniju... Tomēr pārliecināt skeptiskus viņš negrāsās: “Tādi vienmēr bijuši un būs visās jomās. Medicīnā ir tāds teiciens – jaunie ārsti zina likumus, bet pieredzējušie zina izņēmumus. Turklāt es daru tāpat – kamēr neesmu redzējis (aptaustījis, pagaršojis, pamēģinājis), uz vārda vien neticu.”

Vilni Sosāru šajā prasmē vēl agrā jaunībā apmācījis Kārļonkulis, vecs vīndaris no Tukuma puses. Vēlāk mediķuursos Čelabinskā sastapis kādu poļu iecelotāju, kurš pastāstījis par savu vīna darīšanas tehnoloģiju, ko mantojis no saviem senčiem. Tā arī radies Vilņa Sosāra vīndara noslēpums.

Tam pamatā tīrība, pat sterilitāte, veicot jebkuru operāciju. Ogas jāvēc īstajā laikā un tās nedrīkst nonākt ne mazākajā saskarē ar metāla priekšmetiem. Vīnam labākie ir koka priekšmeti – gan stampiņa ogu saspaidīšanai, gan trauki; turklāt tie jāšargā no saskares ar jebkādiem citiem produktiem. Svarīga arī absolūta precizitāte katrā vīna darīšanas procesa posmā (piemēram, atklātā raudzēšana – tieši desmit dienas, nevis deviņas vai vienpadsmit; tas pats attiecas uz temperatūru). Jēlvīnam tapšanas stadijā var pievienot mazu pikucīti šūnu medus. Bet, kad vīns norūdzis, to nedrīkst pildīt burkā vai plastmasas traukos – tā ir vīna zaimošana!

“Es nebaidos savas zinības izpaust arī citiem. Vīns, tāpat kā medus, var stāvēt gadiem, un, jo vecāks, jo vērtīgāks; jo lielāka pudele, jo labāks vīns.

Taču, lai vīns labi norūgtu, vajadzīgi arī īpaši vīndara pirksti – tāpat kā veiksmīgiem dārzkopjiem *zaļie pirkstiņi*. Man tādi ir!”

Grāmatnieks

“Biju šokā, kad septiņdesmitajos gados pirmoreiz ieraudzīju grāmatu sārtu! Tie sējumi bija kādu pusgadsimtu stāvējuši vecas mājas bēniņos un kā nevajadzīgi nolemti iznīcībai. Toreiz grāmatas izglābu, bet gadījies arī ierasties par vēlu un nolūkoties ugunsкура pelnos ar dažiem nedegoša materiāla vāciņiem.

Man ir kādi 600 vērtīgi sējumi. Piemēram, Dantes *Dievišķā komēdija* ādas vākos, liels mājturības leksikons, mazais latvju leksikons... Interesantākais eksemplārs manā kolekcijā ir 1733. gadā vācu valodā izdota Bībele. Tajā ir Bībeles stāsti, cilvēka anatomijas attēli, rasējumi, zinātnieku komentāri par Bībeles mācību – milzīgs sējums! Jāceļ ar abām rokām. Kad nesu no tā nokopēt kādu attēlu, vienmēr baidos, vai kopētāja stikls neielūzīs zem grāmatas svara.”

Reizēm, vērojot cilvēkus, šķiet, ka viņi neaizdomājoties skrien dzīvei cauri. Viens varbūt soļo, cits rāpo, kāds vienkārši gul... Un tikai saslimstot sāk domāt arī par dzīvības vērtību.

Daktera Sosāra grāmatplauktos ir arī neparastas liecības par onkoloģijas pētījumiem cara laikos – ķīmijterapija, imūnterapija, precīzi nosprausti tie ceļi, kas jāiet vēža pētniekiem.

“Grāmatas uzskatu par vērtīgāko, kas man pieder. Kāds ārzemju kolēģis reiz gribēja nopirkt *Dievišķo komēdiju*. Atbildēju: “Tā nav pārdodama! Mēs abi vienkārši nespētu noteikt tās vērtību.”

Kalnu fans

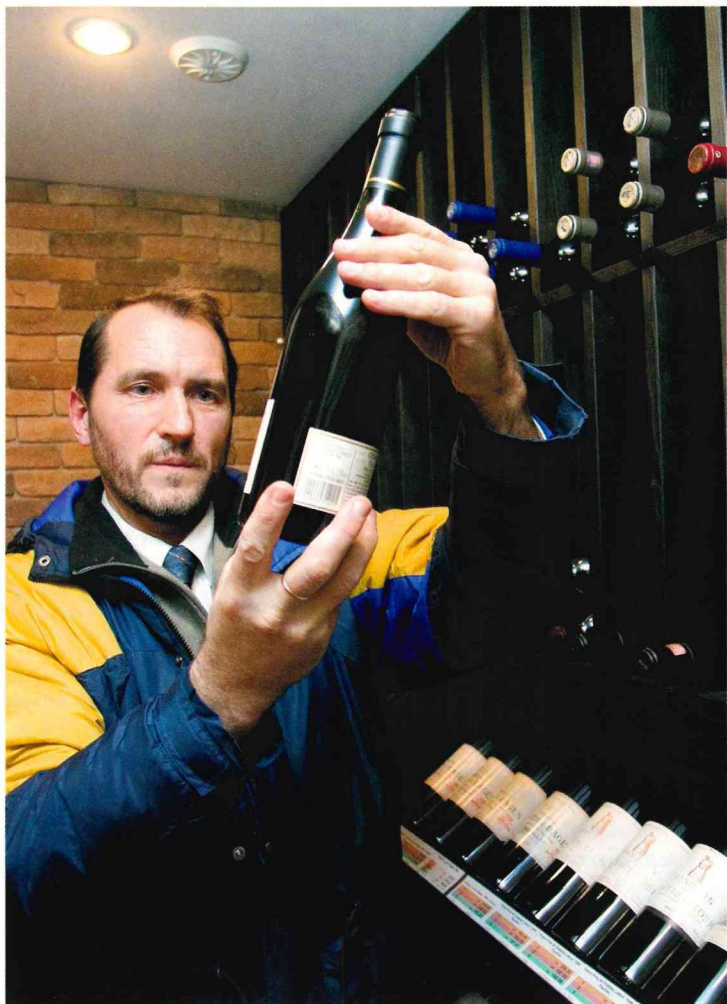
Jau apmēram 20 gadus Vilnis Sosārs regulāri kāpj kalnos. "Kalnos var apstādināt laiku. Paskatīties atpakaļ, novērtēt to punktu, kurā atrodos pašreiz. Padomāt par to, kas es esmu un kas vispār ir cilvēks."

Dažādību meklēju apzināti. Tas man palīdzējis arī medicīnā – saskatīt atšķirības starp cilvēkiem, viņu individualitāti, viņu – tik dažādo – dzīves jēgu. Būdams onkologs un strādādams paliatīvajā aprūpē, zinu, cik pēkšņi var beigties cilvēka dzīve. Tā nepakļaujas pat visgudrākajiem aprēķiniem. Protams, nevienam nenovēlu saslīmt, kur nu vēl ar ļaundabīgu audzēju. Taču kaut reizi mūžā katram vajadzētu izbaudīt, kā tas ir, kad ļoti sāp. Vienaļga – zobs, mugura, kāja... Tad citu cilvēku ciešanas mēs saprastu labāk."

Vilnis Sosārs nekad nesaka – kalnus vajag iekarot. Iekarošana ir agresija, un tā nav saistāma ar viņa humāno profesiju. Salīdzinājumā ar cilvēka mūžu kalni šķiet kā mūžība un cilvēks to priekšā – melns un maziņš.

Kalnos ir svarīga fiziskā sagatavotība, taču vēl nozīmīgāks ir garīgais līdzsvars. Ja tā nav, cilvēks kā integrāla vienība izjūk gabalos. Kalnos par to bieži var pārliecināties.

"Sev kalnus atklāju, pētot Rēriha darbus. Pēc teorijas vajadzēja sekot praksei. Vispirms biju Aizkarpatos, pēc tam aizbraucu uz Urāliem – ar slēpēm, pa taigu, temperatūra mīnus 30 grādi pēc Celsija... Vēlāk nāca visi pārējie, Austrālijas Alpus ieskaitot – slēpošanu starp apsnigušiem eikaliptiem vēl tagad atceros kā pasaku!"

"Vina darišana bija mana pagātne un, domāju, būs arī nākotne. Taču dažreiz der palūkoties, ko piedāvā citi."

Viņam vienmēr svarīga kompānija, ar ko kopā doties kalnos. Kalni neciešot naivos, iedomīgos, pašapzinīgos, arī ekstrēmistus ne. Vilnis Sosārs iet kopā tikai ar dvēseļu līdziniekiem, parasti – ar saviem kolēģiem mediķiem. Acīmredzot Viļņa spēks un pieredze pamanāma jau iztālēm, jo grupas vadītājs viņu parasti norīko iet pēdējo – paskubināt izklaidīgos, pamudināt vājākos, savākt *kritušos*.

Starp citu, viņš labprāt pārvietojas arī pa līdzenumiem un mūsu pašu mazajā Latvijā atklājis tādas takas un objektus, kas nevienas tūrisma firmas maršrutos nav iekļauti.

Mūzikis

Mūzikas skolā Vilnis astoņus gadus spēlējis klavieres, tad paņēmis mežragu un nešķīries no tā četrus gadus. Kad sākās brīvības laiks, svētdienās braucis apkārt, spēlējams ērģeles.

"Jebkurš mūzikas instruments jāspēlē regulāri. Ja tagad apsēžos pie klavierēm, pirmajā stundā pirksti šķiet kā skali, stīvi un nepaklausīgi. Tomēr cenšos atļacināt tam laiku, jo ārstam pirkstu veiklība noder ikdienas darbā – kaut vai lai labāk justu endoskopu, kad tas jāievada slimnieka kuņģī. Ceru, ka mūziķi neuzskatīs to par zaimošanu, bet man šiem treniņiem vispiemērotākā šķiet tieši Baha mūzika," stāsta ārsts.

Zemūdens peldētājs un zemledus makšķernieks

"Nekas daudz nav vajadzīgs – pleznas, maska, caurulīte, un esi pilnīgi citā pasaulē. Pēc kļiedzieniem, vaimanām, trokšņiem – pilnīgs klusums... Fascinējoši! Kad esi pie tā pieradis, sāc raudzīties apkārt. Rau, aizrāpo vēzītis... Aizpeld līdaciņa..." tā Sosārs.

Reiz Slokas karjerā esot ieraudzījis milzīgu līdaku. Zem ūdens viss gan izskatoties par trešdaļu lielāks, bet tik un tā – īsts baļķis!

Vasarā ar pleznām un masku uz ūdeņiem, ziemā – ar bļitkotāja ekipējumu... uz Lubānu! Vilnim Sosāram mīļi daudzi Latvijas ezeri. Jau nībā, kad studējis angļu valodu, bet medicīnu vēl tikai "turējis prātā", vasarās daudz klejojis pa Latviju. Meklējis zintniekus un pierakstījis viņu stāstīto. Redzējis, dzirdējis un priekš sevis atklājis daudz neparasta un interesanta. Un atradis arī savu mīļāko ezeru starp citiem mīļajiem. Kopš tā laika Lubāns Vilnim Sosāram ir iecienītākā makšķerēšanas vieta.

Šis nebūt nav visas Viļņa Sosāra aizraušanās – draugi viņu pazīst arī kā nepārspējamu anekdošu stāstnieku, turklāt atšķirībā no vairākuma viņš gandrīz trīsdesmit gadus tās kolekcijā rakstītā veidā; viņš interesējas par Latvijas vēsturi, kā misionārs bijis Ķīnā, Indijā, Kirgizstānā, darbojas Nīderlandes karalienes Juliānas fondā...

Tomēr pati lielākā daktera Sosāra aizraušanās – vienlaikus māksla, zinātne un amats – ir medicīna. Tas ir viņa templis, un to viņš grib apgūt, cik vien iespējams dziļi, visās pārējās nodarbēs cenšoties uzturēt vismaz pašu galveno, būtību.

Kad raksts bija tapis, tā autore no daktera Sosāra saņēma e-pasta ziņu. "Izlasīju rakstiņu ar vislielāko interesi – apmēram tā, kā to darīja austrumvācieši, ieskatoties par sevi rakstītajos STASI failos!... Tikko nodevu tipogrāfijā lielāku darbu – Eiropas Savienības rekomendāciju par paliatīvas aprūpes sistēmas veidošanu, arī Latvijā. Gaida vēl trīs citas brošūras. Kā trāpīgi teikusi Zenta Mauriņa: "Ja cilvēks sāk dzert, tad viņš dzer. Ja sāk rakstīt – tad raksta.""

Vija Vāvere

Foto – andriskozlovskis.from.lv